

πολιτισμός

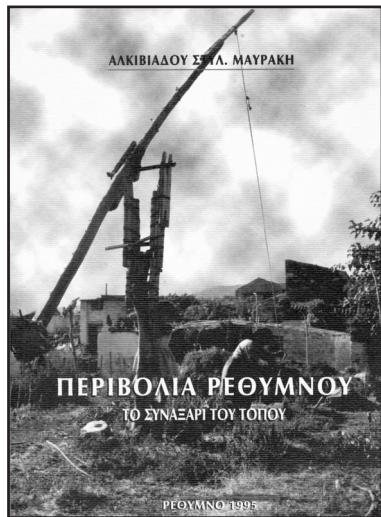
■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΑΚΗ*

Αναδιφρώντας το χθες (72)

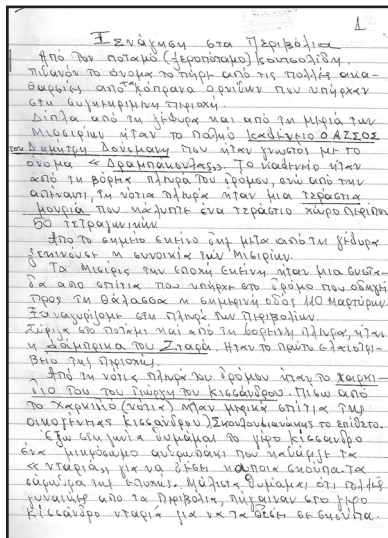
Μνήμη Αλκιβιάδη Μαυράκη (1935-2018)

Συμπληρώνονται την Κυριακή σαράντα ημέρες από την εκδημία του Αλκιβιάδη Μαυράκη. Στην προσφορά του στο Σχολικό Μουσείο του Δήμου Ρεθύμνης αναφερθήκαμε ήδη στις 20 Αυγούστου στη μεγάλη ετήσια εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην Αμνάτο. Πολλά μπορούμε ακόμη να πούμε για τους μαθητές που αλφαβητίσσε και διαπαιδαγόγησε, για την πνευματική του προσφορά με το βιβλίο «Τα Περιβόλια Ρεθύμνου. Το συναξάρι του τόπου» και με την αρθρογραφία του στον Ρεθεμνιώτικο Τύπο (ιδιαίτερα για το Αρκάδι), για την ενεργή κοινωνική του παρουσία, που απέδωσε τα μέγιστα στην οικοδόμηση του παλιότερου Δημοτικού Σχολείου Περιβολίων και αργότερα των Τεχνικών Σχολών, που μετατράπηκαν σε εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου Κρήτης και σε ΕΠΑΛ και ΑΤΕΙ στη συνέχεια.

Στις σημερινές «Αναδιφρήσεις» θα δημοσιεύσουμε κάποιες σημειώσεις που μας είχε εμπιστευτεί. Αυτό είχε συμβεί στις 3 Ιουνίου 2013, όταν τον είχαμε παρακαλέσει να μας ξενάγησει στο θαλάσσιο μέτωπο Μισιρίων-Περιβολίων, στα πλαίσια της «Περιήγησης στην ανατολική ακτογραμμή του Ρεθύμνου» που είχαμε διοργανώσει με την ευκαιρία των Ημερών Ρεθύμνου 2013. Την ημέρα εκείνη μπόρεσε να μας πει ελάχιστα, τα περισσότερα μπροστά στο Μνημείο των 110 Μαρτύρων στην Άμμο των Μισιρίων. Όμως, έχοντας προβλέψει την αδυναμία του, είχε φροντίσει -προνοητικός όπως ήταν πάντα- να καταγράψει την πρόταση ξενάγησής του και μάλιστα με άψογο γραφικό χαρακτήρα. Ας ακολουθήσουμε λοιπόν νοερά τα βήματά του μέσα από τις σημειώσεις του.

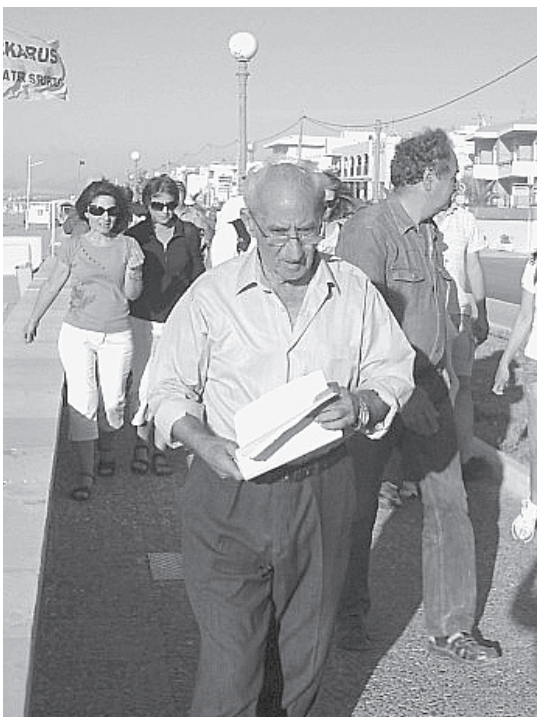

δεξί σε σκούπα.

Ξαναγυρίζω στη βόρεια πλευρά του δρόμου, μετά τη φάμπρικα του Σταρά. Στη συνέχεια ήταν κάποια σπίτια της οικογένειας Ντανάδων (του Ντανά), που νομίζω ήταν κι αυτός χαρτιάς.

Φθάνω σε ένα μεγάλο και ευρύχωρο καφενείο, που ήταν συγχρόνως και «κασάπικο», αφού έξω εκεί έσφαζε τα σφάγια του ο ιδιοκτήτης του καφενείου-κασάπικου Γιώργης Δασκαλάκης. Στο ίδιο καφενείο πήγαινε κάθε Κυριακή ο κουρέας Νίκος Σαλβαράκης και κούρευε τους ντόπιους πελάτες του.

Πιο δίπλα ήταν ένα άλλο χαρτιάς, του Κώστα Σκανδάλη. Ο Κ. Σκανδάλης ήταν το σημαίνον πρόσωπο της περιοχής. Μεγάλωσε μια πολυμελής οικογένεια, με τον πρωτότοκο γιο του το Νίκο να σπουδάσει για να γίνει καθηγητής φιλόλογος, ενώ και η γυναίκα που παντρεύτηκε ήταν κι αυτή καθηγήτρια φιλόλογος. Στο χαρτιάς του ο Κ. Σκανδάλης έκανε τα πιο καλά και βαριά εργαλεία για όλες τις δουλειές αλλά κυρίως έκανε αλέτρια, σκαλίδες, τσαπέτες, σκαπέτια κ.λπ.

Απέναντι από τον Σκανδάλη ήταν ο φούρνος του γερο-Μαριόλου, που έβγαζε ψωμί και έψηνε τα ψηστικά της γειτονιάς. Το γερο-Μαριόλο τον εκτέλεσαν οι Γερμανοί το 1941 στην Άμμο και τον φούρνο τον ανάλαβε ο γιος του Χαράλαμπος.

Δίπλα από το φούρνο ήταν το μπακάλικο του Ηλία Μαριόλου. Ο Μαριόλος είχε όλα τα εδώδεμα προϊόντα της εποχής, αλλά είχε και ένα βαρέλι που πουλούσε πετρέλαιο φωτιστικό για τις λάμπες αλλά αργότερα και για αυτοκίνητα.

Πιο δίπλα και πάντα από την ίδια πλευρά ήταν το σπίτι του Τζίμη. Το πραγματικό του επίθετο ήταν Γιάννης Σκανδάλης αλλά όταν στα 1917 πήγε για κάποιο διάστημα ως μετανάστης στην Αμερική, όταν γύρισε του

Μετά είναι το δρομάκι που οδηγεί προς το ναό του Αγίου Γεωργίου, με σημερινή ονομασία «οδός Μπιζανίου». Η οδός αυτή και η Γιάννη Μαθιουδάκη είναι οι δυο δρόμοι που οδηγούσαν τους Αμαριώτες προς το Ρεθύμνο. Και για να γίνει πιο συγκεκριμένος πρέπει να πω ότι οι κάτοικοι του Αμαρίου περνούσαν ανάμεσα από ελαιόδεντρα, έφταναν στη «μέσα Καμάρα» του Πλατανέ, ανηφορίζαν το δρομάκι που οδηγεί προς Αλμπάνη Μετόχι και συνέχισαν ολό το ίσιωμα του δρόμου και έφταναν στη διακλάδωση που οδηγεί προς Χρωμοναστήρι. Από εκεί κατέβαιναν ευθεία προς τον ποταμό Κουτσολιδί.

Στην απόληξη αυτού του δρομίσκου και στην απέναντι μεριά του ποταμού είναι ένα πηγάδι, τέρως ιδιοκτησία του Αγίου Γεωργίου. Ολόκληρη η περιοχή αυτή λέγεται «Χαλεβιανή» και αγοράστηκε από τον Καπνιουτζί (Γεώργιο Κωνσταντουδάκη).

Προχωρώντας στο δρομάκι προς τα δυτικά περνούμε το σπίτι του Μπαρμπα-Γιώργη, μοναδικό στην περιοχή, και ανηφορίζω προς τον Άγιο Γεώργιο. Από εκεί ήταν δυο δρόμοι που οδηγούσαν προς τον κεντρικό δρόμο, η σημερινή οδός Γιάννη Μαθιουδάκη, όπου είναι το σπίτι του Αλκιβιάδη Μαυράκη, και η οδός Μπιζανίου. Στη γωνία πάνω ψηλά είναι το σπίτι του Μιχάλη Τσιλεδάκη. Στη συνέχεια υπάρχει η οδός Παχλά, που οδηγεί προς το Ρεθύμνο.

Άλλα ενδιαφέροντα σημεία στα Περιβόλια

Το Κόρακα η Καμάρα. Το τοπωνύμιο έχει σχέση με τον οπλαρχηγό Μιχάλη Κόρακα, ίσως για κάποια μάχη που δόθηκε εκεί με πρωταγωνιστή το Μιχάλη Κόρακα. Να σημειώσω ότι το διαχωριστικό σημείο των Περιβολίων και της Καλλιθέας είναι του Κόρακα η Καμάρα.

Ο Ανηφορος του Νησιανάκη. Η ανηφόρα ξεκινά από το σπίτι του Κοτσουφού (αδελφών Πολυχρονάκη) και φθάνει μέχρι την κορυφή, στο σπίτι του Βαγγέλη Κισσαμιάκη (ή Κισσαμίτη). Στην κορυφή, στην απέναντι πλευρά του δρόμου, ήταν το σπίτι του Αναστασάκη. Η ανηφόρα δίπλα από τον Άγιο Διονύσιο λεγόταν ο ανηφορος του Νησιανάκη. Ο Νησιανάκης για τον οποίο γίνεται λόγος ήταν πατέρας του φαρμακοποιού Ευάγγελου Νησιανάκη. Το επάγγελμά του ήταν σιδηρουργός.

Ο Μπριτζικουλές. Μπριτζικουλές ήταν το μικρό ύψωμα δεξιά και στην απέναντι πλευρά του δρόμου, στην περιοχή του Μακρυγιάννη. Η οικογένεια Μακρυγιάννη νομίζω ότι πρέπει να μνημονευτεί εδώ γιατί ήταν μια οικογένεια που ήταν παρούσα σε κάθε εκδήλωση της κοινωνικής ζωής των Περιβολίων.

Το Μπαρά το Ρυάκι. Αναφέρεται στο Ρυάκι που περνά από το σπίτι του Μπαρά. Σημερινή ονομασία του δρομίσκου Οδός Καισαριανής.

Σβίγια. Ήταν ένας αντηκτικός μηχανισμός που έβγαζε νερό από το πηγάδι που ήταν δίπλα από το δρόμο. Η Σβίγια έγινε σημείο αναφοράς και στη στάση των αστικών λεωφορείων. Η Σβίγια ήταν στο ξεκίνημα της οδού Καισαριανής.

Λιβαδάκι. Είναι η απόληξη του δρόμου Μάρκου Μπριλλάκη. Εκεί στην παραλία φύτευαν την άνοιξη ένα πράσινο χορταράκι σαν «ψιλοχορτίδα», που κάλυπτε μια μεγαλύτερη επιφάνεια άμμου. Την

πρασινάδα αυτή την ονομάζαμε Λιβαδάκι της Παραλίας. Τελικά ολόκληρος ο δρομίσκος που οδηγεί προς την θάλασσα ονομάστηκε Λιβαδάκι.

Το Καπνιουτζί το Ρυάκι. Ο Καπνιουτζί (Γεώργιος Κωνσταντουδάκης) ήταν μεγαλοκτηματίας για την εποχή εκείνη στα Περιβόλια. Το όνομα Καπνιουτζίς το πήρε γιατί δούλευε στο καπνοκοπείο Ρεθύμνης. Έκοβε τον καπνό για την εμπορία του στην περιοχή. Ήταν ένας εργατικός και φιλοπρόσδοος αγρότης με προοδευτικές ιδέες. Δημιούργησε μια μεγάλη οικογένεια με δέκα παιδιά, τα οποία όλα πρόκοψαν επαγγελματικά και κοινωνικά...

Η φάμπρικα του Μπαρά. Ήταν στο ομώνυμο ρυάκι, που σήμερα ονομάζεται οδός Καισαριανής. Ήταν στο μέσο της οδού. Νομίζω ότι ακόμα μέσα στο μύλο υπάρχουν τα μηχανήματα που χρησιμοποιούσε.

Η φάμπρικα Βογιατζάκη. Ο Βογιατζάκης ήταν πιο γνωστός με το όνομα Ψαρόγαλος. Η φάμπρικα ήταν στη γωνία των δρόμων Ε. Παχλά και Καισαριανής.

Η φάμπρικα Καλογεράκη. Η φάμπρικα αυτή ήταν πιο γνωστή με το όνομα φάμπρικα του Καλογεργιάννη. Ήταν η μόνη που είχε υδραυλικό πιεστήριο και μετά τον Καλογεργιάννη την ανέλαβε ο γαμπρός του Γεώργιος Γεωργιουλόπουλος.

Μνημείο 110 Μαρτύρων. Ο τόπος θυσίας των κατοίκων της περιοχής, ως αντίποινα για την αντίσταση που προέβαλαν στη Μάχη της Κρήτης κατά των Γερμανών το Μάιο του 1941.

Το πηγάδι του Αγίου Γεωργίου. Το χρησιμοποιούσαν οι καλόγηροι της Μονής για όλες τους τις ανάγκες. Είναι 80 περίπου μέτρα ΒΔ της Μονής, στην τέρως περιοχή του Στυλιανού Ψυχουντάκη. Για το πηγάδι αυτό υπάρχουν φήμες και φήμες ότι περικλείει ολόκληρο θησαυρό από τα χρόνια της Ενετοκρατίας. Εκεί λένε πως πετάχτηκαν τα άγια δισκοπότηρα και άλλα ιερά κειμήλια από την εποχή της Τουρκοκρατίας. Αλλά και πρόσφατα, μετά τη Μάχη της Κρήτης με τους Γερμανούς, πετάχτηκαν πολλά όπλα για να μην πέσουν στα χέρια τους.

Πηγάδι Κουτσολιδί. Ένα άλλο πηγάδι της Μονής ήταν και είναι ακόμη στη ρίζα του ποταμού Κουτσολιδί, εκεί που ξεκινά η μεγάλη πλευρά της Χαλεβιανής. Είναι στη ρίζα του ποταμού που το δρομάκι ξεκινά για να; Περσάει δυτικά από το σπίτι του Μπαρμπα-Γιώργη και να ανέβει προς το ναό του Αγίου Γεωργίου.

Μοναστηριό. Έτσι ακουγόταν το πηγάδι πίσω από το σπίτι του Μανώλη Τσιλεδάκη. Αυτό δεν υπάρχει πια.

Κλείνοντας το σημερινό αφιέρωμα μνήμης στον Αλκιβιάδη Μαυράκη οφείλουμε να σημειώσουμε ότι η δραστηριοποίησή του συνέβαλε τα μέγιστα στο ανέβασμα στην συνείδηση της Ρεθεμνιώτικης κοινωνίας της υπόληψης του κλάδου των δασκάλων. Είναι γεγονός ότι μεταπολεμικά και μέχρι τη δεκαετία του 1960 αυτός δεν έχαιρε της καλύτερης εκτίμησης, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορούσε τους άνδρες εκπαιδευτικούς του επαγγέλματος. Εάν λοιπόν δεν είχαν βρεθεί δάσκαλοι επιπέδου, όπως ο Δημήτρης Βυθιλάκης, ο Ανδρέας Σταυρουλάκης, ο Αλκιβιάδης Μαυράκης και μερικοί άλλοι, ο διδασκαλικός κλάδος θα αργούσε πολύ περισσότερο να ανέβει στην κοινωνική συνείδηση. Τους ευχαριστούμε, κι εμείς οι δάσκαλοι αλλά και οι χιλιάδες μαθητές τους, γιατί ύψωσαν κατά πολύ τον πήχη στην εκπαίδευση και στην πνευματική ζωή του τόπου συνολικά!

* Ο Χάρης Στρατιάκης είναι Δρ Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας strtharis@yahoo.gr, 2831055031